การศึกษาความสอดคล้องของผลการประเมินประสิทธิภาพการสอน ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจากการประเมินด้วยตนเองและผู้อื่น

นางสาวจิตติมา จันทเวช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2542 ISBN 974-334-390-3 ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF AGREEMENT BETWEEN SELF RATING AND OTHER RATINGS OF TEACHING EFFECTIVENESS OF SECONDARY SCHOOL TEACHERS

MISS JITTIMA JUNTAWACH

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Educational Research

Department of Educational Research

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-334-390-3

หัวชื่อวิทยานิพนธ์	การศึกษาความสอดคล้องของผลการประเมินประสิทธิภาพการสอน
	ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจากการประเมินด้วยตนเองและผู้อื่น
โดย	นางสาวจิตติมา จันทเวช
ภาควิชา	วิจัยการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ นิศา ชูโต
	ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลัก	าสูตรปริญญามหาบัณฑิต
	คณบดีคณะครูศาสตร์
	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คร.พฤทธิ์ ศิริบรรณฟิทักษ์)
คณะกรรมการสอบวิทเ	ยานิพนธ์
	ประธานกรรมการ
	(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์)
	47./- อาจารย์ที่ปรึกษา
	(รองศาสตราจารย์ นิศา ชูโต)
	กรรมการ
	(ศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์)
	<i>๛ 30</i> 2 กรรมการ
	(อาจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ)

จิตติมา จันทเวช : การศึกษาความสอดคล้องของผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาจากการประเมินด้วยตนเองและผู้อื่น (A STUDY OF AGREEMENT BETWEEN SELF RATING AND OTHER RATINGS OF TEACHING EFFECTIVENESS OF SECONDARY SCHOOL TEACHERS) อ. ที่ปรึกษา : รศ.นิศา ซูโต, 163 หน้า. ISBN 974-334-390-3

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสอดคล้องของผลการประเมินประสิทธิภาพการสอน ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาระหว่างการประเมินด้วยดนเองของครูผู้สอนกับการประเมินโดยผู้อื่น อันประกอบ ด้วย หัวหน้าหมวดวิชาของครูผู้สอน เพื่อนร่วมงานในหมวดวิชาเดียวกัน และนักเรียนที่เรียนกับครูผู้สอน และ ตรวจสอบความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรือกดคะแนน (leniency error) กับความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจาก เคยมีปฏิสัมพันธ์มาก่อน (halo error) ระหว่างกลุ่มผู้ประเมินต่างกันที่ละคู่ซึ่งใช้แบบสอบถามชนิดมาตร ประมาณค่า (Likert scale) 6 ช่วง ที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบประเมินประสิทธิภาพการสอนของวิโรจน์ คำนึ่งคุณากร (2529) เพื่อประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู ประสิทธิภาพการสอนของครูที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ประกอบด้วย 6 คุณลักษณะ ได้แก่ บุคลิกภาพของครู ความสามารถทางวิชาการ เจตคติของครูต่อ นักเรียนและวิชาที่สอน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน วิธีการสอนและวิธีการวัดและประเมินผล กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 2 กลุ่มใหญ่ คือ ครูผู้สอนที่ประเมินตนเองจำนวน 97 คน และกลุ่มผู้ประเมินอื่น ได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชาของครูผู้สอนจำนวน 95 คน เพื่อนร่วมงานในหมวดวิชาเดียวกันจำนวน 186 คน และ นักเรียนที่เรียนกับครูผู้สอนจำนวน 1912 คน ผู้วิจัยใช้โปรแกรมลิสเรลในการวิเคราะห์ความสอดคล้องของผล จากนั้นครวจสอบความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรือกดคะแนน การประเมินประสิทธิภาพการสอนดังกล่าว ด้วยการเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนผลการประเมินและทดสอบความ (lenlency แตกต่างระหว่างกลุ่มผู้ประเมินที่ละคู่ด้วย The Wilcoxon Mann Whitney Test ตรวจสอบความคลาดเคลื่อน อันเนื่องมาจากเคยมีปฏิสัมพันธ์มาก่อน (halo error) ด้วยการเปรียบเทียบค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ คะแนนผลการประเมินและทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มผู้ประเมินทีละคู่ด้วย t-test กรณีกลุ่มตัวอย่าง เป็นอิสระจากกัน (independent samples) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

- 1. ผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู ระหว่างกลุ่มผู้ประเมินต่างกันมีความสอดคล้องกัน
- 2. ความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรือกดคะแนน (leniency error) ของผลการประเมินประสิทธิภาพ การสอนซึ่งครูผู้สอนประเมินตนเองมีค่าน้อยกว่าที่นักเรียนประเมิน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 แต่ไม่พบความ แตกต่างระหว่างการประเมินประสิทธิภาพการสอนด้วยตนเองกับการประเมินโดยหัวหน้าหมวดวิชาและเพื่อน ร่วมงาน
- 3. ความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากเคยมีปฏิสัมพันธ์มาก่อน (halo error) ของผลการประเมิน ประสิทธิภาพการสอนจากการประเมินด้วยตนเองของครูผู้สอน พบว่าไม่ปรากฏความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมา จากเคยมีปฏิสัมพันธ์มาก่อนน้อยกว่าการประเมินโดยผู้อื่นที่ระดับนัยสำคัญ .05

ภาควิชา	วิจัยการศึกษา	ลายมือชื่อนิสิต
สาชาวิชา	วิจัยการศึกษา	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา นุ่น 🤊
ปีการศึกษา	2542	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม /

##4183665227: MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH

KEY WORD: SELF RATING / OTHER RATINGS / TEACHING EFFECTIVENESS /
AGREEMENT / LENIENCY ERROR / HALO ERROR

JITTIMA JUNTAWACH: A STUDY OF AGREEMENT BETWEEN SELF RATING AND OTHER RATINGS OF TEACHING EFFECTIVENESS OF SECONDARY SCHOOL TEACHERS. THESIS ADVISOR: ASSO. PROF. NISA XUTO, 163 pp. ISBN 974-334-390-3

The purposes of this research were to study about self-other ratings agreement among teachers self and other ratings, teacher supervisors, peers and students. Detecting leniency error and halo error among that two groups. They used six levels of Likert scale questionnaires which researcher modified from Kamninkoonakorn, V. (1986) to rate teaching effectiveness in secondary school. The characteristics of teaching effectiveness in secondary school were teachers' personality, academic abilities, attitude to students and subjects taught, teacher-student relationships, teaching techniques and evaluation practices. The samples composed of two groups, the 97 teachers self rating and other ratings included 95 teachers' supervisors, 186 teachers' peers and 1912 of their students. Lisrel techniques was applied to detect the agreement among results of teaching effectiveness of self rating and other ratings. Leniency error and halo error were detected by the Wilcoxon Mann Whitney Test and the independent t-test. The results of study could be summarized as followed:

- 1. There were agreement between self rating and other ratings of teaching effectiveness in secondary school.
- 2. Leniency error was found in teachers self rating less than student ratings at .05 significant level. But was not found in other rater groups, supervisors and peers.
- 3. Halo error in teachers self rating was not found significant at .05 less than other ratings.

ภาควิชา วิจัยการศึกษา	ลายมือชื่อนิสิต ลาย
สาชาวิชา วิจัยการศึกษา	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา /// น้ำ
ปีการศึกษา 2542	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม –

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ทั้งนี้ได้รับความเมตตาและความกรุณาอย่างดี ยิ่งจากรองศาสตราจารย์ นศา ซูโต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ทุ่มเท เอาใจใส่ ให้คำปรึกษา แนะนำที่เป็นประโยชน์และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความ สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณกรรมการพิจารณาโครงร่างวิทยานิพนธ์ คณะกรรมการสอบ
วิทยานิพนธ์ทุกท่าน และคณาจารย์ภาควิชาวิจัยการศึกษาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา
ความรู้ และช่วยชี้แนะแนวทางในการวิจัยต่าง ๆ จนสามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้กับงาน
วิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่มอบเงินทุนอุดหนุนในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ขอบคุณ คณะครูอาจารย์และนักเรียนทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอบคุณคุณสังวรณ์ งัดกระโทก คุณพัชรินทร์ แช่แฮ่ และคุณนฤมล ชัยภักดี ที่ให้ความช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสุเทพ คุณแม่อุบล จันทเวช ที่ได้ส่งเสริมความ ก้าวหน้าทางการศึกษาของผู้วิจัยด้วยความห่วงใยยิ่งตลอดมา อันเป็นกำลังใจสำคัญแก่ผู้วิจัย จนสำเร็จการศึกษา

> จิตติมา จันทเวช ผู้วิจัย

สารบัญ

		หน้า
•	и	
	อภาษาไทย	
	อภาษาอังกฤษ	
กิตติกร	รมประกาศ	น
สารบัญ	<u> </u>	บ
_	ดาราง	
สารบัญ	แผนภาพ	រៀ
۵		
บทที่	0	
1	บทน้ำ	
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	
	วัตถุประสงค์ในการวิจัย	4
	นิยามคำศัพท์	4
	ขอบเขตของการวิจัย	6
	ข้อจำกัดของการวิจัย	9
	สมมติฐานการวิจัย	9
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
	ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอน	12
	ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินการสอน	23
	ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวโมเดลลิสเรลในการวิเคราะห์ความสอดคล้อ	1 30
	ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
3	วิธีดำเนินการวิจัย	48
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	48
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	51
	การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	52
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	54

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	56
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น	64
- ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ	64
- ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของผลการประเมิน	75
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เพื่อตอบสมมติฐานการวิจัย	
- ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อสร้างสเกลองค์ประกอบ	86
- ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของผลการประเมินระหว่างผู้ประเมิ	99
- ผลการตรวจสอบความคลาดเคลื่อนในการประเมิน	112
5 สภุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	120
สทุปผลการวิจัย	122
อภิปภายผลการวิจัย	124
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	130
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	
รายการอ้างอิง	132
ภาคผนวก	139
ภาคผนวก ก. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	140
1. แบบประเมินประสิทธิภาพการสอนด้วยตนเอง	141
2. แบบประเมินประสิทธิภาพการสอนโดยหัวหน้าหมวด	145
3. แบบประเมินประสิทธิภาพการสอนโดยเพื่อนร่วมงาน	149
4. แบบประเมินประสิทธิภาพการสอนโดยนักเรียน	153
ภาคผนวก ข	157
1. หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย	158
2. รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	162
ประวัติผู้เขียน	163

สารบัญตาราง

1040

ตาราง		หน้า
1	องค์ประกอบที่สำคัญของประสิทธิภาพการสอนตามแนวคิดที่ได้จากการศึกษา	18
2	จำนวนครูและนักเรียนที่ตอบแบบประเมินจำแนกตามโรงเรียนมัธยมศึกษา	
	สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	49
3	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคจากผลการทดลองใช้เครื่องมือ	54
4	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คาดหวังและที่รวบรวมได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกตาม กลุ่มผู้ประเมิน	55
5	จำนวนและร้อยละของครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ประเมินตนเอง จำแนกตามตัวแปรภูมิหลัง	64
6	จำนวนและร้อยละของหัวหน้าหมวดวิชาที่ประเมินครูผู้สอนจำแนกตามตัวแปร ภูมิหลัง	66
7	จำนวนและร้อยละของเพื่อนร่วมงานที่ประเมินครูผู้สอนจำแนกตามตัวแปร	
	ภูมิหลัง	68
8	จำนวนและร้อยละของนักเรียนขั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ประเมินครูผู้สอน	
	จำแนกตามตัวแปรภูมิหลัง	69
9	จำแนกความถี่จำนวนนักเรียนตามตัวแปรเพศ ระดับชั้น แผนการเรียน และระดับคะแนนเฉลี่ย	
10	จำแนกความถี่จำนวนนักเรียนตามตัวแปรระดับชั้น แผนการเรียนและอายุ	
11	ค่ามัชฌิมเลขคณิต (X) และ S.D. ของคะแนนผลการประเมินประสิทธิภาพของครู	
	เป็นรายข้อเปรียบเทียบระหว่างผู้ประเมิน	75
12	ค่ามัชฌิมเลขคณิต (X) และ S.D. ของคะแนนผลการประเมินประสิทธิภาพของครู	
	เป็นรายคุณลักษณะเปรียบเทียบระหว่างผู้ประเมิน	.78
13	ค่ามัชฌิมเลขคณิต (X) และ S.D. ของคะแนนผลการประเมินประสิทธิภาพของครู	
	ที่ประเมินตนเองเปรียบเทียบระหว่างครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน	.81
14	ค่ามัชฌิมเลขคณิต (X) และ S.D. ของคะแนนผลการประเมินประสิทธิภาพของครู	
	โดยหัวหน้าหมวดวิชาเปรียบเทียบระหว่างหัวหน้าหมวดวิชาที่มีประสบการณ์การสอน	ļ
	TO BOAL	00

สารบัญ (ต่อ)

ตาราง

15	ค่ามัขณิมเลขคณิต (X) และ S.D. ~~ขอ~~ งคะแนนผลการประเมินประสิทธิภาพของครู
	โดยเพื่อนร่วมงานเปรียบเทียบระหว่างเพื่อนร่วมงานที่มีประสบการณ์การสอน
	ต่างกัน83
16	– ค่ามัชฌมเลขคณิต (X) และ S.D. ของคะแนนผลการประเมินประสิทธิภาพของครู
	โดยนักเรียนเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยต่างกัน
17	ผลการทดสอบการกระจายของผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูที่
	ประเมินด้วยตนเอง หัวหน้าหมวดวิชา เพื่อนร่วมงาน และนักเรียน
18	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมลิสเรล เพื่อสร้าง
	สเกลองค์ประกอบคุณลักษณะบุคลิกภาพของครู91
19	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมลิสเรล เพื่อสร้าง
	สเกลองค์ประกอบคุณลักษณะความสามารถทางวิชาการของครู
20	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมลิสเรล เพื่อสร้าง
	สเกลองค์ประกอบคุณลักษณะเจตคติของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอน
21	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมลสเรล เพื่อสร้าง
	สเกลองค์ประกอบคุณลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
22	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมสิสเรล เพื่อสร้าง
	สเกลองค์ประกอบคุณลักษณะวิธีการสอน95
23	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมลิสเรล เพื่อสร้าง
	สเกลองค์ประกอบคุณลักษณะการวัดและประเมินผล
24	ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างกลุ่มพหุขั้นตอนที่ 1104
25	ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างกลุ่มพหุขั้นตอนที่ 2105
26	ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างกลุ่มพหุขั้นตอนที่ 3106
27	ผลการวิเคราะห์ใมเดลสมการโครงสร้างกลุ่มพหุขั้นตอนที่ 4
28	ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างกลุ่มพหุขั้นตอนที่ 5
29	ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างกลุ่มพหุขั้นตอนที่ 6109
30	ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างกลุ่มพหุขั้นตอนที่ 7110
31	ผลการทดสอบความสอดคล้องระหว่างกลุ่มผู้ประเมิน111

สารบัญ (ต่อ)

ตาราง		หน้า
32	การทดสอบความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรือกดคะแนนระหว่างการประเมิน	
	ด้วยตนเองกับหัวหน้าหมวดวิชา	113
33	การทดสอบความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรือกดคะแนนระหว่างการประเมิน	
	ด้วยตนเองกับเพื่อนร่วมงาน	114
34	การทดสอบความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรือกดคะแนนระหว่างการประเมิน	
	ด้วยตนเองกับนักเรียน	115
35	การทดสอบความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากเคยมีปฏิสัมพันธ์มาก่อนระหว่าง	
	การประเมินด้วยตนเองกับหัวหน้าหมวดวิชา	116
36	การทดสอบความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากเคยมีปฏิสัมพันธ์มาก่อนระหว่าง	
	การประเมินด้วยตนเองกับเพื่อนร่วมงาน.	117
37	การทดสอบความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากเคยมีปฏิสัมพันธ์มาก่อนระหว่าง	
	การประเมินด้วยตนเจงกับนักเรียน	. 118

สารบัญภาพ

ภาพเ	ประกอบ	หน้า
1	โมเดลคุณลักษณะประสิทธิภาพการสอนของครู	22
2	การประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูจากการประเมินด้วยตนเองและผู้อื่น	26
3	โมเดลแสดงการวิเคราะห์ความสอดคล้องของผลการประเมินประสิทธิภาพการสอน	ļ
	ของครูที่มีผู้ประเมินต่างกัน	61
4	โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะบุคลิกภาพของครู	87
5	โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะความสามารถทางวิชาการ	87
6	โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะเจตคติของครูต่อนักเรียน	
	และวิชาที่สอน	88
7	โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างครูกับ	
	นักเรียน	88
8	โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะวิธีการสอน	89
9	โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะการวัดและประเมินผล	90
10	โมเดลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างกลุ่มพหุ	